

Recensent: Merthe van der Bruggen

Hanny van Brummen: 'Verdwaald in het onderwijs.' Uitgeverij Elikser B.V, 2008. ISBN: 9789089540430 (Burn-out/ED/1). Zie ook: www.elikser.nl

Soort boek/ziekte/stijl: Levenschte 'autobiografische fictie' over het ontstaan en overwinnen van burn-out in het onderwijs. MBO docente Hanny geeft vol overgave les en leiding binnen een omgeving die onvereenigbare eisen aan haar stelt. Na een zware periode wordt ze zonder overleg of pardon terzijde geschoven. Na drie maanden komt ze haar burn-out te boven en leert zij de nieuwe werkelijkheid te aanvaarden.

Over de schrijfster: Na de middelbare school gaat Hanny van Brummen de verpleging in. Zij specialiseert zich in de psychiatrische verpleegkunde. Na een scheiding wil zij regelmatigere werktijden en laat zich omscholen tot maatschappelijk werker. Via opbouwwerk komt zij in het middelbaar beroepsonderwijs terecht. Hanny schrijft graag korte verhalen en houdt een blog bij onder de naam Hanscke. Dit blog dient haar tot uitlaatklep in de moeilijke periode die tot haar burn-out leidt. De stukjes zijn later verwerkt tot een boek. Zie ook: <https://twitter.com/hanscke>

Korte beschrijving: Een ROC gaat werken met zelfsturende of resultaatverantwoordelijke teams (RVT's). Docente Hanny Van Brummen mag leidinggevende taken op zich nemen binnen het pilotteam. Ze moet knopen doorhakken en de samenwerking stroomlijnen, maar ze krijgt geen speciale bevoegdheden daartoe. Ze is zagezegd 'primus inter pares' oftewel eerste onder haar gelijken. Goedgemutst gaat ze de uitdaging aan en geruime tijd draait het team soepel. Dan zet het hoger management een aantal reorganisaties op gang die anders uitpakken dan gepland. Hanny's teamgenoten roepen haar ter verantwoording voor problemen waar ze niet verantwoordelijk voor is en waar ze ook geen vat op heeft. Langzamerhand ontstaan er barsten in haar autoriteit. De ontwikkelingen bereiken hun hoogtepunt als Van Brummen zonder enige vooraankondiging of toelichting uit haar functie wordt gezet. Haar taken worden direct onder andere collega's verdeeld en de ROC-trein rijdt verder zonder haar. De auteur belandt thuis met een burn-out. Na drie maanden aanvaardt ze nieuwe taken op een andere schoollocatie.

Wat viel op: Het hebben van leidinggevende taken in het onderwijs wordt niet extra beloond en ze leveren veel extra werk op. Toch aanvaardt Van Brummen de taken, omdat ze het leuk vindt om te regelen, graag ziet dat de zaken gladjes verlopen en houdt van inspringen op onverwachte situaties. De positie geeft ook aanzien. Dat merkt de auteur pas echt als de regeltaken haar ontnomen worden en zij weer "lesboerin" wordt. Het voelt als degradatie. En dat terwijl ze erg van lesgeven houdt. Achteraf overweegt ze of dat gevoel van degradatie wel strookt met haar idealen. Van Brummen's loyaliteit aan de organisatie en haar vertrouwen in haar leidinggevend worden beschaamd. Keer op keer gaat ze over haar grenzen en zet ze haar eigen voorkeuren opzij om de school zo goed mogelijk te dienen. Als zij geen reserve meer heeft en een beroep doet op haar leidinggevend, blijken die twee gezichten te hebben. De docente wordt zonder vooraankondiging en publiekelijk als medeveroorzaker van de problemen weggezet.

Zelfsturende of resultaatverantwoordelijke teams (RVT's) zijn te vinden in vele ROC's. Wat maakt dat deze organisatievorm zo in trek is? Is in kaart gebracht of de door Van Brummen geschetste problemen ook in andere RVT's spelen? En hoe

zouden docenten met leidinggevende taken zichzelf kunnen beschermen tegen de druk van tegenstrijdige eisen aan hun functioneren? Dit zou nader onderzocht kunnen worden.

Citaten: Pag. 127: 'Ik heb niets gedaan wat niet door de beugel kan, ik heb geen ernstige fouten gemaakt, niet gestolen of iets dergelijks en toch word ik zomaar, zonder enige uitleg, aan de kant gezet, afgeserveerd. Het voelt zo oneerlijk, het maakt dat ik mij tot een niets gereduceerd voel.'

Pag. 129: 'Als ik in gebreke ben gebleven, waarom ben ik dan niet tijdig op de hoogte gesteld, met daarbij een aan een termijn verbonden periode, waarbinnen het voor mij mogelijk moeten zijn geweest om verbeteringen aan te brengen?'

Pag. 135: 'Een primus inter paris staat niet boven het team, maar is ook niet helemaal gelijk aan hen en daarom niet echt één met hen. [...] Het is bestuurlijk en organisatorisch gezien een wangedrocht.'

Pag. 145: 'Zo langzamerhand voel ik mij net een bezem die even in het werkhok weggezet wordt. Uit het zicht.'

Recensie/extra (Bron: Mart Seerden - NBD|Biblion recensie):

'In de hiërarchie van de grote organisatie werd zij op den duur gemengd tussen wat 'boven' van haar eiste en 'onder' (functioneel gelijkwaardige collega's) haar voor de voeten wierp. Een schrijnend verhaal van een betrokken lerares die vanuit verantwoordelijkheidsgevoel verantwoording neemt, beetje bij beetje begint te geloven in haar leiderschapskwaliteiten en het perspectief van een nieuwe ambitie en vervolgens zonder al te veel overleg, van de ene op de andere dag op een zijspoor wordt gezet. Modern onderwijs, modieuze strategieën en hun desastreuze gevolgen wanneer die niet integer worden ingevoerd, krijgen hier een gezicht.'